

СЕКЦІЯ 3

«Соціально-економічні аспекти управління якістю освіти і науки»
«Освітні інновації з позицій доступності та неперервності освіти»

УДК 65.658:658.1

ГОЛОВНІ ВАЖЕЛІ В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ ОСВІТИ

Кириленко М.М., студентка ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

Ткаченко К.В., студентка ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

Науковий керівник – Стадник В.П., асистент кафедри менеджменту ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

Розглянуто проблеми інноваційного менеджменту, на перший план виступає освіта як процес і результат засвоєння знань, розвитку, формування життєвої компетенції.

Інноваційний менеджмент, інноваційна інфраструктура, інноваційний потенціал, інноваційна культура, нагляд за інноваційною діяльністю.

Проблеми інноваційного менеджменту в освіті упродовж усього цивілізованого історичного розвитку людства були актуальними. Особливо суттєвого і змістового статусу вони набули в другій половині ХХ ст. Початок нинішнього століття час історичних підсумків і народження нових ідей. На зламі століть осмислюються знання, досвід, формується нове розуміння сенсу життя, створюється якісно нова модель суспільства. Це період активного розвитку й оновлення соціально-економічної, суспільно-політичної сфер життя, вироблення і впровадження нових технологій.

Мета статті – висвітлити проблеми освіти як процесу і результату засвоєння знань, розвитку, формування життєвої компетенції. Впровадження інновацій в освіту є і потребою, і вимогою, і завданням, і об'єктивною реальністю.

Держава відчуває нагальну потребу в освічених спеціалістах з високим рівнем культури, мобільності, творчості, адаптивності до соціально економічних змін, а також необхідність запроваджувати нові знання, використовувати сучасні способи передачі інформації та застосовувати інноваційні освітні технології.

В Україні проблема забезпечення якості освіти перебуває на важливо плані суспільної уваги. Ця проблема постала не спонтанно, а в тісному зв'язку з цілою низкою глобальних чинників, серед яких, по-перше, вплив науково технічного прогресу на наше життя, потреба відповідних змін у підготовці фахівців ринкової економіки, по-друге, курс держави на європейську інтеграцію і, як наслідок, потреба враховувати вимоги Болонського освітнього процесу, по-третє, розширення й набуття нової якості демократичних процесів і побудова громадянського суспільства.

2000 року 189 керівників держав членів ООН ухвалили Декларацію тисячоліття всеосяжний документ, який мав на меті позначити основні шляхи розвитку людства. Цим документом визначено програму дій до 2015 р. зі створення умов для розвитку людського потенціалу. Серед основних таких умов поліпшення якості безперервної освіти. У свою чергу уряд України розробив та ухвалив мету розвитку тисячоліття як стратегію економічного зростання й всебічного розвитку суспільства, аспектом якого є підвищення якості освіти. У документі наголошено, що наша держава традиційно та історично завжди прагнула досягнути найвищих стандартів в освіті, розвиваючи та підтримуючи освітянські інновації, мережу навчальних закладів та систему підготовки кадрів.

Управління освітою, зокрема її якістю складний, багатогранний і нелінійний процес, який повинні постійно координувати й коригувати суб'єкти управління відповідно до соціально педагогічних умов його функціонування.

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу, науковців, аспірантів і студентів
«Роль інститутів освіти та науки у формуванні інноваційної культури суспільства»**

З позицій системного підходу управління якістю освіти його слід розглядати як цілісну, відкриту соціально педагогічну систему, що відповідає всім характерним ознакам складних систем.

Управлінське рішення в освіті має ґрунтуватися на новітніх методологічних розробках як вітчизняних, так і закордонних науковців, а також унікальних особливостях освітніх систем кожної країни.

Якість безперервної освіти є категорією, яка за своєю суттю відображає різні аспекти освітнього процесу філософські, соціальні, педагогічні, політичні, демографічні, економічні та ін.

Сучасні українські дослідження свідчать, що основними чинниками, які забезпечують якість освіти, є:

- 1) професійна підготовка суб'єктів викладання, їхні особистісні якості (порядність, відповідальність, принциповість, толерантність тощо);
- 2) навчально-методичне забезпечення процесу підготовки (навчальні посібники, методичні розробки);
- 3) наявність системи контролю й оцінювання викладання, рівня знань суб'єктів учіння, що відповідає сучасним вимогам;
- 4) застосування в навчально-виховному процесі сучасних освітніх технологій (активних методів навчання, інтернет технологій тощо);
- 5) залучення суб'єктів навчально-виховного процесу до науково дослідницької діяльності;
- 6) відповідність програм навчальних дисциплін сучасним вимогам;
- 7) контакти з провідними іноземними фахівцями;
- 8) належне матеріально-технічне забезпечення процесу підготовки;
- 9) забезпеченість науковою літературою освітніх закладів;
- 10) використання матеріалів психолого-соціологічних та інших досліджень;
- 11) спрямованість викладання на формування соціальних якостей сучасного фахівця;
- 12) стимулювання самостійної роботи суб'єктів навчання тощо.

Нині серед основних і популярних напрямів вдосконалення непростого процесу управління якістю освіти є інноваційний менеджмент, який є неодмінною складовою стратегічного менеджменту в освіті.

Інноваційний менеджмент – це сукупність принципів, методів та інструментів управління інноваційними процесами, а саме запровадженням нових ідей, знань, представлених у вигляді фундаментальних і прикладних наукових досліджень та розробок. Сутність менеджменту інновацій полягає у забезпеченні умов для внесення системних змін у діяльність освітніх закладів, спрямованих на їх розвиток і покращення роботи.

Поняттям «інновація» позначають нововведення, новизну, зміну, запровадження чогось нового. Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового в мету, зміст, форми і методи навчання та виховання; в організацію спільної діяльності вчителя і учня, вихованця. Інновації не виникають спонтанно, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду найкращих учителів і цілих колективів. Сучасний етап розвитку освіти в Україні характеризується відходом від тоталітарної уніфікації і стандартизації педагогічного процесу, інтенсивним переосмисленням цінностей, пошуками нового в теорії та практиці навчання і виховання. Цей процес не може бути стихійним, він потребує управління.

Основу інноваційних процесів в освіті становлять декілька важливих соціально педагогічних проблем:

- 1) створення на рівні держави і суспільства умов, які сприяють активізації діяльності освітніх організацій в інноваційній сфері управління;
- 2) вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду;
- 3) запровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику.

СЕКЦІЯ 3

«Соціально-економічні аспекти управління якістю освіти і науки»
«Освітні інновації з позицій доступності та неперервності освіти»

Результатом інноваційних процесів є використання теоретичних і практичних нововведень, зокрема таких, що формуються на межі теорії і практики. Сучасний менеджер у галузі освіти може бути автором, дослідником, користувачем і пропагандистом нових педагогічних технологій, теорій, концепцій. Управління інноваційним процесом передбачає аналіз і оцінку введених суб'єктами освітніх організацій педагогічних інновацій, створення умов для їх успішної розробки і застосування. Водночас керівники навчального закладу здійснюють цілеспрямований відбір, оцінювання й застосування на практиці досвіду колег, нових ідей, методик, запропонованих наукою.

Механізм формування інноваційного освітнього простору складається з двох елементів: статичного (визначення етапів організаційної діяльності) та динамічного (проекування організаційної структури управління інноваційною діяльністю). Поняття «регіональний освітній простір» можна розглядати у двох площинах: як середовище, територію, в межах якої діють єдині, узгоджені правила інноваційної діяльності, і як цілісну систему, результатом функціонування якої є новітні ідеї та оригінальні технології. Складовими такої системи можуть бути такі компоненти: інноваційна інфраструктура, інноваційний потенціал, інноваційна культура та нагляд за інноваційною діяльністю. Всі компоненти системи взаємозв'язані, взаємозумовлені.

Інноваційна інфраструктура – це сукупність закладів, організацій, установ, об'єднань (заклади освіти та науково методичні установи, бібліотеки, інформаційні центри тощо), що провадять інноваційну діяльність і надають послуги для її здійснення.

Інноваційний потенціал – це сукупність науково методичних, матеріально технічних, кадрових можливостей закладів, організацій та установ. Науковці поділяють їх на внутрішні можливості закладів освіти (науково методичні інформаційно-ресурсний банк даних про передовий досвід освітніх закладів, фонд бібліотеки тощо; матеріально технічні технічне оснащення; кадрові наявність підготовлених менеджерів різного рівня); і зовнішні науково методичні можливості регіону.

Інноваційна культура є складовою інноваційного потенціалу, що характеризує рівень освітньої, загальнокультурної, соціальної, психолого-педагогічної підготовленості освітянських менеджерів до інноваційної діяльності. Це сформованість їх мотивації до впровадження інновацій в особистісній навчально-виховній роботі, знання про сучасні наукові досягнення, поінформованість про дослідно-експериментальну роботу та інноваційну діяльність організацій освіти, уміння та навички здійснювати психолого-педагогічні дослідження.

Нагляд за інноваційною діяльністю – це наявність (на рівні держави, області, району) технологій для експертизи інноваційних проектів та результатів їх реалізації з метою об'єктивності їх критеріїв і спроможності використання.

Можна визначити кілька етапів організаційної діяльності, спрямованої на розгортання інноваційних процесів та формування інноваційного освітнього простору. Серед них, як зазначають науковці, найважливіші такі.

1. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності, що передбачає накопичення, аналіз, поширення інформації; створення інформаційно-ресурсного банку даних інноваційних процесів на рівні держави, регіону (стан інноваційної інфраструктури, рівень інноваційної культури та інноваційного потенціалу); накопичення інформаційного потенціалу; накопичення зовнішньої та внутрішньої інформації тощо.

2. Створення загальнодержавного і регіонального правового поля інноваційної діяльності. Зміст, основні завдання цього етапу полягають у визначенні правил, алгоритмів, технологій, єдиних підходів до організації й здійснення дослідно-експериментальної роботи та інноваційної діяльності, що сприятиме формуванню інноваційної інфраструктури, інноваційного потенціалу та інноваційної культури. Це розробка методичної літератури, яка регламентує інноваційну діяльність; науково методичне консультування стосовно проблеми; укладання угод з науковцями, різними науково методичними закладами тощо.

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу, науковців, аспірантів і студентів
«Роль інститутів освіти та науки у формуванні інноваційної культури суспільства»**

3. Координація інноваційної діяльності: призначення консультантів, координаторів, керівників дослідно-експериментальною та інноваційною діяльністю, якщо потенціал закладу освіти недостатній для реалізації інноваційних проєктів; інформаційно-організаційний, психолого-педагогічний та науково методичний супровід інноваційної діяльності; формування інноваційної інфраструктури тощо.

4. Експертиза результатів інноваційної діяльності, яка передбачає дослідження ефективності й доцільності інноваційної діяльності (аналіз інформації про впровадження інновацій, експертиза дослідно-експериментальної роботи та результатів цієї діяльності, порівняння результатів із прогнозованими, корекція інноваційної діяльності.

5. Упровадження результатів інноваційної діяльності. Цільовий та змістовий компоненти цього етапу створення умов для впровадження інноваційних продуктів у практику роботи інших закладів освіти. З цією метою можна організувати широке інформування суб'єктів навчально-виховного процесу про результати роботи об'єктів інноваційної діяльності, здійснити консультування та стажування зацікавлених працівників, за результатами інноваційної діяльності розробити методичні матеріали й рекомендації.

6. Системно узагальнююча діяльність. Під час останнього етапу передбачені систематизація й узагальнення результатів інноваційної діяльності, оформлення матеріалів дослідно-експериментальної роботи, а також видавнича діяльність, поповнення інформаційно-ресурсного банку даних науковими розробками, сучасними технологіями, результатами діагностичних досліджень, новою інформацією.

Дієвим засобом забезпечення високої якості освіти є її постійний моніторинг. Його можна трактувати як систематичний збір, опрацювання, оцінювання й розповсюдження інформації про діяльність освітньої системи на всіх рівнях для безперервного відстеження її стану та прогнозування розвитку.

Освітній моніторинг є засобом нагляду за передачею соціального досвіду новому поколінню, відповідності фактичних результатів діяльності педагогічної системи її остаточній меті. Здійснення моніторингу для зіставлення одержаної інформації з міжнародними показниками дає змогу одержати матеріал для оцінювання системи освіти порівняно з іншими країнами.

Не менш важливо використовувати дані моніторингу якості освіти всередині країни. Його результатами надають органам управління інформацію про стан освітньої системи та її складових, виявляють проблеми, що виникли під час досягнення освітньої мети, з'ясовують тенденції розвитку освіти для розробки відповідної ефективної освітньої політики. Тобто моніторинг якості освіти є дієвим інструментом управління її якістю.

Високий рівень освіти є нагальною потребою сьогодення. Технології менеджменту і зокрема інноваційного менеджменту в освітянській сфері є важливою складовою державного управління, оскільки розвиток саме цієї галузі суттєво впливає на всі сфери життя суспільства. Кожна держава, що дбає про свій рейтинг у світі та своє майбутнє, повинна ретельно розробляти стратегію й тактику управління освітою.

Список літератури

1. Зайчук В.О. Управління якістю освіти як складова державної освітньої політики // Педагогіка і психологія. 2007. № 1.
2. Закон України про освіту // Голос України. 1999. 6 чер. С. 11-14.
3. Казаков В. Г. Качество образования. Оренбург. 2001. С. 38.
4. Макаренко А. С. Соч.: В 7 т., Т.5. М: Изд во АПН. 1958. С. 118.
5. Калініна Л. Специфіка інформаційного управління закладами освіти // Освіта і управління. 2003. Т. 6. Ч. 3. С. 47.
6. Сніцар Л. П. Становлення методології управління освітою // Управління національною освітою в умовах становлення і розвитку української державності: Матеріали Всеукр. наук. практ. конф. (28-30 жов. 1998 р.). К.: МОН України, АПН України, ДАККО, ІЗМН, 1998. С. 13-14.
7. Сухомлинський В. А. О воспитании. М.: Политиздат, 1982.

СЕКЦІЯ 3

«Соціально-економічні аспекти управління якістю освіти і науки»

«Освітні інновації з позицій доступності та неперервності освіти»

Рассмотрены проблемы инновационного менеджмента, на первый план выступает образование как процесс и результат усвоения знаний, развития, формирования жизненной компетенции.

Иновационный менеджмент, иновационная инфраструктура, иновационный потенциал, иновационная культура, надзор за иновационной деятельностью.

The problem of innovation management at the forefront education as a process and outcome of learning, development, formation of vital powers.

Innovation management, innovation infrastructure, innovation capacity, innovation culture, overseeing innovation.

MAIN TOOLS IN QUALITY MANAGEMENT EDUCATION

M. Kyrylenko, K. Tkachenko, V. Stadnyk